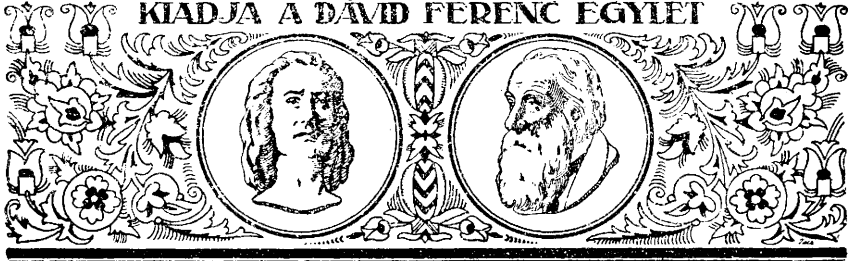

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: Dr. BOROS GYÖRGY.

Br. Petrichevich-Horváth Kálmán lemondása.

Felső-Zsuk, 1925. szept. 25.

Méltóságos és Főtisztelendő Főtanács!

Im megválok a főgondnokságtól. Ha az ember állásának nem tud eleget tenni, amint az megkívánja, adja át másnak. Amióta lestem, azóta sokat betegeskedem, sántitok, mankón járok és különben is betegeskedem, ki mindig egészséges voltam, főgondnoki teendőimnek eleget tudtam tenni, amit most nem teszek úgy, amint illik. Így lévén a dolog, kérem a Mélt. és Főtiszt. Főtanácsot, hogy legközelebbi gyűlésén töltsen be helyemet, melyet nagy megtisztetésnek vettem, midőn arra megválasztott. Most, hogy annak nem tudok kellőképp eleget tenni, köszönetem mellett visszaadom. Különben szeretett egyházamnak, mint egyszerű egyháztag, szolgálatára leszek ezek után is.

Br. Petrichevich-Horváth Kálmán s. k.

*

Mi, akik átérezzük a mai nehéz helyzet súlyos követelményeit s ugyanakkor szeretettel és hálával gondolunk egyházunk és Dávid Ferenc Egyletünk halhatatlan emlékü és mindég hivatása magaslatán álló főgondnokára, illetőleg elnökére, lehetetlen, hogy e sorokhoz egy pár gondolatot ne fűzzünk.

Egyházunk és hiveink egyeteme hosszú időn keresztül hozzászokott ahhoz, hogy ügyei egyik főintézőjének br. Petrichevich-Horváth Kálmán főgondnok urat tekintse.

A kolozsvári főgimnáziumból egész sora került ki azon ifjak-

nak, akik mint legjobb érettségit tevők, évenkénti 200 koronás nagy jutalmában részesültek s ezen nagyszabású áldozata nagymértékben járult hozzá ahhoz, hogy a kolozsvári Ferencz József tudományegyetemen az unitárius ifjak aránytalanul nagy százaléka volt az egyetem legelső hallgatói között.

Főgondnok urunknak az egyház minden ügye iránt való állandó odaadó érdeklődése, tiszta jelleme s jóságos lelke okozta azt, hogy még a legnagyobb küzdelmekben is mindenki föltétlen tisztelettel és szeretettel adózott neki.

Bizonyos áhítatos és hálás tisztelet, sőt bensőséges szeretet él mindannyiunk lelkében e nagy emberünk iránt.

A Dávid Ferenc Egylet nemcsak szerencsés volt, hogy br. Petrichevich-Horváth Kálmán ur volt az elnöke, hanem büszke is lesz mindig arra, hogy ilyen ész és szív által vezetett.

Most, mikor egyházunk szenvedés idejében e nagy lélek törékeny teste miatt nem lehet közöttünk, maga kívánja, hogy az az egyház, amely teljesen szívéhez volt nőve, amelynek kulturáját és művelődését oly készséggel szolgálta és irányította, állítson fiatalabb, erősebb kezeket a kormányrudhoz.

Az egyház, a közérdek, az

Báró Petrichevich-Horváth Kálmán

Istenországának építése minden előtt!

Méltóságos urunk, az unitáriusság megérti és kellőképen értékeli ez önzetlen, a nagy lélek eme nemes megnyilatkozását s biztosítjuk, hogy amidőn minden erőnket és figyelmünket egyházunk megmentésére és fejlesztésére fordítjuk, Méltóságodról s más nagyjainkról is soha megelégedezni nem fogunk sem egyházi gyűléseinken, sem D. F. Egyletünk öszszejevetelein, vagy hivatásos munkamezején.

Mi bizunk egyházunk jövőjében s kérjük Istent, adjon hitet Méltóságodnak abban, hogy az unitárius egyház mindig élni és folyton virágozni fog. A Dávid Ferenc Egylet pedig nevelési és művelési ténykedéseit soha meg nem szünteti. Evvel adózik a multnak s teljesíti kötelességét a jövővel szemben.

K. E.

TŰZHELY MELLETT

Kezdő ének.

1. (A 22. dallamára)

Hallj meg minket élő Isten,
Látod mi ég sziveinkben.
Kit nem ért más, kit nem hall más,
Felér hozzád a sóhajtás.
Elesettnek pajzsa nincsen,
Csak a sóhaj s csak Te itt benn:
Hallj meg minket, élő Isten!

P. M.

Imádságos könyv.

Nekilendült egyházi irodalmunk egy drága értékkel gyarapodott. Vári Albert unitárius lelkész és vallástanár egy csinos és izléssesen kiállított, igazi lelki áhitattal átélt és megírt unitárius imádságos könyvet adott ki.

A mű terjedelme 224 oldal s vannak benne: I. Ünnepi imádságok, II. Hétköznapi imádságok, III. Alkalmi imádságok és egy függelék.

A mélységes Isten-hit, a tiszta-szelleműség, a benső áhitat s a keresztény testvéri szeretet és vallás-erkölcsi felfogás jellemzi e könyvet. A lélek megindultságaival s a szenvedések tisztító hatásával és Atyánkban való őszinte megnyugvással találkozunk benne. Olvasása közben olyan légkör vesz körül, amely alkalmassá tesz az Isten országának személyes megélésére.

Mindenkinek készséggel ajánljuk ez imádságos könyvet; de különösen azoknak fog nagy szolgálatot tenni, akik szétszórta ének s a templomot és más összejöveteleket nem látogathatnak.

Kapható *Füßy József* könyvkereskedésében Tordán (Turda) füzve 50, vászonba kötve 65 és diszkötésben 135 leuért. K. E.

A halál névnapja.*

Az átlag és azon aluli emberek a szokásoknak a rabjai.

Ez azt jelenti, hogy lenyűgözik, fogva tartják a szokások anynyira, hogy nem tudnak azok hatásaitól szabadulni. Aki pedig fogva van, az rab.

Átlag ember az olyan, akiben önállóság, önakarát, tehetség csak éppen, hogy a szükségre való van meg szükösen. Átlagon

* A D. F. ifjusági egyletben felolvasható a serdülő ifjak előtt. Szerk.

aluli az olyan, akiben vagy igen kevés, vagy semmi sincs emelajdonságokból.

Az ilyenek aztán maguk semmi üdvös, hasznos dolgot önmagukból ki nem termelnek, sem önmaguktól nem is tesznek, hanem élnek, cselekednek azután és aszerint, amit másoktól látnak, hallanak. Így lesznek a szokások rabjai. A rabság pedig emberi méltósághoz nem illő állapot.

Rabság többféle van. Közönségesen azt szokták annak nevezni, mikor valakit beketrecelnek testileg.

Ez a test rabságba esése . . . börtön rabsága.

Van azonban olyan rabság, midőn az ember testileg szabadon jár, de lelkileg le van fogva, nyugözve a külső szokásoktól.

Ez a lélek rabságba jutása . . . a mások akarata és a szokások rabságába.

A szokások között is vannak jók és rosszak.

Jók azok, melyek gyakorlása által az magának és embertársainak használ, akár szellemileg, akár lelkileg, akár anyagilag. Az ellenkezők a rosszak. Példákra is hivatkozva előbbieik között megemlíthetjük a következő jó, üdvös, hasznos foglalkozásokat.

Az önművelő foglalkozás akár egyedül, még inkább egyesületek, testületek keretében, midőn az üres, munka nélküli időben szép, hasznos, léleknemesítő, észfejlesztő, művelő olvasmányokkal vagy kedves, időtöltő, lelki gyönyört is okozó, szórakoztató kedvünk és tehetségünk szerinti mellékfoglalkozásokkal töltjük időnket az üres, léha, lelket mételyező időtöltés, vagy a semmittevő, butító lustálkodás helyett.

Jó és szép szokásnak minősíthetjük a nép között még itt-ott meglévő, egymás kisegítésére szolgáló kalákát is, olyan esetben, midőn pl. egy szegény és gyenge özvegy, vagy kellő anyagi és munkaerő nélküli, de a jóban törekvő felebarátunk munkájában lévő támogatás céljából neki segítségére megyünk közösen, mikor ki-ki egy pár munkaórát adja segítségül, de ezáltal több napra menő, nagy segítséget, előhaladást juttatunk számára. A szép, jó és hasznos sokások gyakorlását ne is engedjük a használatból kivészni.

A gyakorlatban lévő szokások között több van rossz, mint jó. Közülök néhányat megemlítünk a következőkben:

A szesz fogyasztása, a dohányzás, a nyereszkesedő játékok többféle faja, a kártevés, a káromkodás, a szitkozódás, az irigység, a gunyolódás, az illetlenségek számtalan neme.

A szokások közül némelyek azért tartják fogva az embereket, mert régiek s azokat úgy tanulták meg elődeiktől. Ezeknek rabjai a maradi emberek.

Vannak szokások, melyek főképp azért tudnak hódítani, mert ujkeletűek s épen ezért érdeklik az emberek egy részét. Ezeknek követői az újszerűség: a divatok emberei.

Mind az ósdi, mind az új divatu szokások közül azok, melyek

érdemesek arra, hogy az emberek ragaszkodjanak hozzá; érdemesek a felkarolásra is.

Mind az ősi, mind az ujszerű azon szokások, melyek nem alkalmasak az emberek javára szolgálni, nem érdemesek a figyelemre sem.

Mindazon régi, vagy új irányú szokások, melyek gyakorlásából akár erkölcsi, akár szellemi, akár anyagi hátránya, kára van az embereknek, arra érdemesek, hogy az emberek kiküszöböljék a gyakorlatból a régieket és ne engedjék befészkelődni az újakat.

Az emberek általában panaszkodnak az élet nehézségei miatt. Jelen körülmények között van is ok rá, de annál inkább szükség van a könnyítő eljárásokra is. Ilyen eljárás lehet pl. az is, ha egy nem üdvös, nem nemes, haszontalan, sőt megterheléssel járó szokást elhagyunk a gyakorlatból.

* * *

Régi, egészen ősi szokás a halotti torozás. Régi szokás, de nem kegyeletes (habár éppen azon célból gyakorolják), nem kiméletes, nem nemes vonatkozású, nem finom, nem szép, nem helyes és nem gazdaságos. Régi szokás, de a fentiek alapján nem méltó a felkarolásra, továbbgyakorlásra.

Nézzük . . . miért?

Ősrégi (az ember műveletlen korából való) eredeténél fogva is nyers szokás, mi a későbbi fejlettebb emberek közül már ki-kimaradozott. Nem azért, mert régi, hanem azért, mert a jobb izlésű emberek lelki állapotával és tisztultabb felfogásával nem volt már összeegyeztethető a barbár szokás kiméletlensége. Már népünk között is itt-ott kezdtek ráeszmélni a halotti torozás szokásból való eltörlésének helyességére.

Vannak, kik ragaszkodnak hozzá éppen ősiségénél fogva, hivatkozáván „ . . . nagyapáink is úgy gyakorolták“. Vannak, kik ragaszkodnak hozzá és követik azon elvből indulva ki, hogy hát a halott azt megérdemli az élőkötől.

Az ügy első felének ama részére való hivatkozással, hogy ősi szokás gyakorlása s így érdemes a követésre; . . . azt mondhatjuk, hogy nagyapáink a földet is faekével karcolgatták, turkálták meg s arattak is gyakran gyomos, szemetes gabonát.

Az azutániak belátták, hogy a vaseke alkalmazása jobb, hasznosabb s annak bevezetése után jól megművelt földjükről aratnak legtöbbször gyöngytiszta búzát. Tehát nem volt hátrányos az ősi szokás alkalmazásának elvetése.

Az ősi torozás elhagyása sem jár semmi hátránnyal, de előnyvel igen.

Arról szó sem lehet, hogy egy halott s annak emléke ne érdemelné meg a tort, ha az ránézve megtisztelő és valóban kegyeletes volna.

Nézzük a dolgot alapjában és közelebbről, hogy miként szo-

kott történni nagyon sok esetben a torozás: a halál névnapjának megtartása.

Összegyűlnek a torba meghívottak a halotti házhoz eszemiszomra. Elején, amíg a józan ész vezeti az egybegyűlteket, kellő illedelemmel, tisztelettel szoktak viselkedni úgy a halott emléke, mint a házhoz tartozók iránt a szomorú hangulathoz illő magatartásukkal.

Mikor hamarosan a szesz hatása alá kerülnek a koponyák, élessé, kimélettenné s igen gyakran zavargóvá, veszekedővé is fokozódik a hangulata bántó célzások, avagy különféle sérelmek egymás fejébe vagdalása folytán.

Ennek pedig az oka és magyarázata az, hogy ily alkalomkor a rokonok és szomszédok szoktak jelen lenni. Az atyafiak és testvérek között gyakran lappang valami rejtett sérelem, mint pl. az osztzkodásnál vélt csalódás. Ugyanis majdnem mindenki azt hiszi, hogy az osztzkodásban ő van megcsalva s a mások nyertesek.

A szomszédoknál meg a gyakori érintkezésekkel és apróságokkal kerül alkalom egy-egy kis zsebre rakott sérelemre.

Mindezeket megfontolás alapján józanon és mérsékelt emberek ha el is hallgatják és túrnek is, mikor már szeszesek fejük alá van fütve, indulatuk üstje mindjárt forrni kezd és ki is fut azonnal.

Ily esetekben sokszor kegyeletsértő torrá torzul a tisztességtevésnek szánt eljárás, ami sehogy sem illő egy halott utolsó emlékéhez. De ha legnagyobb rendben foly le a torozás, még akkor sem minősíthető a mai felvilágosodottabb emberek illő eljárásának, mert azonkívül, hogy ezáltal a halott emléke iránt sem gyakorolunk semmi különösebb megtiszteltetést, . . . a háznál a gyászos esetet s az abból eredő csendes, fájdalmas hangulatu s a kimerüléstől is fáradt lelkeket kimélettlenül bántjuk, zaklatjuk, kinozzuk. Ez nem lehet megfontolt emberekhez illő. Nem is teszi jobb érzésű, fejlettebb lelkű egyén.

Hogy pedig az atyafiak nem annyira a megtisztelő kegyeletből, hanem inkább szenvedélyeik kielégítésének vágyából kíváncznak a torba, e feltevés és állítás mellett bizonyít egy alkalomkor egy torba meg nem hívott bácsi következő átkos zsörtölődése: „ . . . mé nem hittak engem is meg, me én is éppen úgy tuttam vóna enni s inni, mint akárki más“.

A fentiek után látható, hogy a torozásban lelkileg sincs semmi építő, nemesítő, kegyeletes mozzanat. Anyagiakban sincs semmi üdvös, csak hátráltató eredmény a halállal sujtott vesztés családnak amugy is sok kiadást okozó helyzetében.

Egészségi szempontból is kerülendő; járványok idején eltiltandó.

Akinek módja engedi, szive diktálja, az sokkal szebb módon gyakorolhat kegyeletes eljárást halottja, hozzátartozói és a közönség részére is, ha a torozás költségeit emlékül bármi nemes célra szenteli. Arra találhat számtalan lehetőséget.

A mi felvilágosodottabb szellemünk a józan ész alapján azt tanácsolja ezek után, hogy ne gyakoroljuk tovább ez ősi, de barbár

szokást. Hisz az ember cselekedeteivel tud bizonyosságot tenni belső fejlettségéről is. Nem az bizonyít, amit képzelünk vagy amit mondtunk magunk felől, hanem amit cselekszünk.

Patakfalvi Zsigmond
tanító.

.....

Egyleti élet és munkásság.

Munkaterv a Dávid Ferenc vallásos egylet működéséhez.

I. rész.

Egyházközségi D. F. Egyletek.

Vallásközönségünk azon részének, mely az elemi iskolából kikerült, „Dávid Ferenc Egylet“ címen olyan egyesület szervezendő, mely két tagozatban: az „Ifjusági Dávid Ferenc Egylet“-ben és a rendes „Dávid Ferenc Egylet“-ben folytatja működését.

A két szervezet közös vezetés mellett működik. Vonatkozó állami és egyházi törvényeink szerint ezen egyesületek egyházunk kiegészítő részét képezik (4093—1924. törvszéki sz., 3616—1924. Egyh. Főh. körirat alapján), így működésüknek semmi akadály nem lehet.

Szervezhető, sőt ahol ezen munkaterv szerint működő szervezeteink már régebbi idő óta sikerrel működnek, vagy ahol a papon és a tanítón kívül más vezető is van, szervezendő „Gazdakör“, „Olvasókör“ és „Nökszövetsége“ is. Miután azonban ezen keretek már egy magasabb kulturigény kielégítésére szolgálnak s működésük kereteit ez idők szerint a helyi viszonyok határozzák meg, programjukkal jelen munkaterv nem foglalkozik.

Az Egyházközségi Dávid Ferenc Egylet kettős tagozatának munkatervét a következő két fejezetben adjuk:

I. fejezet.

1. A Dávid Ferenc Egylet

a nagykoru unitáriusok valláserkölcsei életét és kulturális haladását munkáló egyházi szerv.

Minden év novemberében kezdi működését s pap és énekevezér-tanító vagy más alkalmas egyén vezetésével lehetőleg minden héten egy összejövetelt tart, amikor is előre megállapított program szerint tartja meg gyűlését.

Első gyűlésen megválasztandó a vezetőség. Ez áll: egy elnök, egy helyettes elnök, legkevesebb két gyűlésrendezőből, egy jegyző, két aljegyző, egy pénztáros, egy teremgazda, egy könyvtáros és öt férfi, öt nő választmányi tagból. (A népesség szerint a választmány nagyobb is lehet.)

Pap és énekvezér-tanító a gyűlésrendezői tisztelet kötelezően vállalni, e kötelességgel járó tisztelet azonban más is megválasztható. *Elnökök* a gyűlés adminisztratív dolgait intézik, *rendezők* a gyűlést előkészítik, *jegyzők* a gyűlés lefolyásáról részletes jegyzőkönyvet vesznek fel, *pénztáros* az egyesület vagyont kezel, arról az utolsó gyűlésen elszámol; *teremgazda* ülőhelyekről, világításról gondoskodik, a rendre felügyel, *könyvtáros* elnöki felügyelet mellett az egyesület könyvtárát kezel, a *választmány* az egyesületet megszervezi, összetartja s ügyeit az alakuló gyűléstől a bezáró gyűlésig intézi.

A vezetőség minden évben, vagy két évben újra választandó. Régi tagok újra választhatók.

Évenként legkevesebb tíz gyűlés tartandó. Ezenkívül két ünnepélyes gyűlés, egyik a Főhatóság esetleges intézkedése szerint vagy november 15-én Dávid Ferenc emlékére, a másik az évi munkaeredmény beszámolásának legyen szentelve. Ezen utóbbi — ünnepélyes gyűlés — is a rendes program mellett foly le. Főpont legyen azonban az elvégzett munka eredményének méltatása, a szereplők tevékenységének és az érdemesek megdicséérése. E beszámolót az elnök teszi meg. A beszámoló másodpéldánya az Egyházköri D. F. E.-nek megküldendő.

A tíz rendes gyűlés gerince az a két előadás legyen, melyeknek tárgyai jelen fejezet 2. pontja alatt vannak felsorolva. E két előadást a vezetőség (pap, tanító vagy más) tartja. A gyűlés további pontjai ezek: *egyházi ének, ima, megnyitó szavak, szavaltatok, szórakoztató felolvasás (vagy monológ, dialóg), énektanulás, jegyzőkönyvhitelesítés, bezáró megáldás*. Ezeket a programpontokat a D. F. E. tagjai szolgáltatják a rendezők irányítása mellett. És pedig:

a) *Egyházi énekek* közül kettő a már megtanult egyházi énekekből veendő programba. E tekintetben irányadó legyen a népiskolák részére készített egyházi énektanítási tanterv. A jelzett két ének a gyülekezet által a gyűlés kezdetén és végén énekelendő.

A program pontjai közé illesztendő még az Ilijusági D. F. E.-i vagy más daloskör, akár az énekvezér vagy más jó énekes által szóló, duett formában bemutatandó egyházi ének is, kívánatos azonban, hogy ez a bemutatott ének azonos legyen a megtanulásra kiválasztott énekkel.

b) *Imát* a lelkész mond. Az ima azonban ne legyen hosszabb öt-hat rövid mondatnál. Csak egy röpke fohász pl. arra, hogy a jó keresztény pár szóban hogyan tárja ki lelkét Isten előtt s mint kéri áldását, miként hívja segítségét munkája kezdetén.

Gyűlés végén ima helyett ugyancsak lelkész mondjon bezáróul pár köszönő és megáldó szót a gyülekezeti ének előtt.

c) *Megnyitó* — az imához hasonló rövid programpont — ne legyen egyéb, mint a közönséghez intézett üdvözlés és a gyűlés egész tárgykörét felölelő rövid célkitűzés. Legyen benne egy összefoglaló gondolat s ez szóljon a szervezet céljáról, fontosságáról,

építő, tanító és nevelő voltáról is. Megnyitót a gyűlés rendezője mond.

d) *Szavaltokról* a rendező gondoskodik. Egy estén két szavalat tartandó; erre azonban elő kell készülni olyformán, hogy a rendező által kiválasztandó költeményt az előadó megelőzőleg tanulja meg előadni is próbaszerepléssel, hogy a közönség lehetőleg hibátlan előadást halljon. Egyik költemény legyen komoly, másik vigtárgyu, mindkettő tanító és szórakoztató. Szereplők elsősorban az önként jelentkező egyleti tagok közül, ha ilyen nem akadna, a D. F. E., D. F. Ifjúsági Egylet, végül az iskolás növendékek közül választandók ki.

e) *Szórakoztató felolvasás*, vagy előadás egy programmpontot tölthet ki. Tárgya: ismeretterjesztő és nevelő hatása mellett jóízű, lehetőleg könnyed, vidám dolog legyen, de ne sértse a D. F. E. vallásos szellemét. Lapjainkban, folyóiratainkban a rendezők, akik ezt a gyűlés tagjai közül szereplőknek felolvasás vagy előadás végett kiadják, bőségesen találhatnak ilyen tárgyú szórakoztató cikkeket, előadható jeleneteket.

f) *Énektanulás* a következő programmpont, de az ugy előkészítendő, hogy 15—20 percnél több időt ne vegyen igénybe. Evégből: a program rendjén megelőzőleg szóló, duett formában vagy daloskör által bemutatott ének szövege iskolásgyermek vagy D. F. Ifj. E.-i tagok által olcsó füzetekbe gyűlés előtt leírandó a gyűlés nagyságához mért számban s ezek a füzetek a gyűlés kezdetén kiosztandók, a végén beszédendők s általában mint a D. F. E. vagyona kezelendők.

g) Gyűlés bezárása előtt felolvasandó a megelőző gyűlésről felvett *jegyzőkönyv*, melyet a gyűlés jegyzője s aljegyzői felváltva vesznek fel és amelyet a bekötött jegyzőkönyvbe való beírás előtt a gyűlés rendezőjének a fogalmazási és íráshibák kijavitása végett tartoznak bemutatni. E jegyzőkönyvnek kulturtörténeti szemponton kívül az a jelentősége is van, hogy a minden évben újra választandó jegyzők az írásban és fogalmazásban tisztük betöltése által gyakorlódnak.

Összefoglalás :

Az elősorolt anyag a következő sorrendben, az alább megjelölt időtartam alatt adandó elő :

1. Gyülekezeti ének	időtartama kb.	3 perc
2. Ima	”	2 ”
3. Megnyitó	”	3 ”
4. Szavalat (komoly)	”	5 ”
5. Vallásos tárgyú előadás	”	15—20 ”
6. Bemutató ének	”	3 ”
7. Közismereti tárgyú előadás	”	15—20 ”
8. Szavalat (vig)	”	5 ”
9. Szórakoztató felolvasás vagy előadás	”	15—20 ”

10. Énektanulás	--- --- --- --- ---	időtartama kb. 15—20 perc
11. Jegyzőkönyv	--- --- --- --- ---	” ” 10 ”
12. Bezáró és gyülekezeti ének	--- --- --- --- ---	” ” 10 ”

Ez a program tehát két óra alatt lefolytatható és le is folytatható. A hosszabb időre nyújtás fárasztó, az érdeklődés rovására esik, ezért kerülendő. E beállítás két személy (pap, énekvezér-tanító) állandó vezetését, tevékenységét feltételezi. Ott, ahol más is megnyerhető a kulturmunka végzésére, a pap és énekvezér-tanító munkája az általa kifejtendő más irányú munkásság javára könnyül.

Arra törekedjék a vezetőség, hogy ezen D. F. E.-i gyűléseket lehetőleg csak 16 éven felüliek látogassák.

Tagoktól beszédett önkéntes tagsági díj fennmaradó összege könyvtár beállítására fordítandó.

A vezetőség köteles minden tagja után 2 leut a D. F. E. felsőbb tagozatai javára lefizetni.

2. D. F. E. előadásai tárgyai.

a) Hittanból:

I. A vallásos hit jelentősége; Isten a mi atyánk. II. A nagy világvallások és a kereszténység. III. Jézus élete. IV. Jézus személyisége és életének tanulságai. V. Jézus valláserkölcsei tanításai. VI. Az unitárius vallás keletkezése és az egyház megalapítása. VII. Képek az erdélyi unitárius egyház történetéből. VIII. Ugyanaz folytatva. IX. Az unitarizmus mai állása. Elterjedése Angliában és Amerikában. X. Az unitárius kereszténység lényege (hittani és vallástani szempontból).

b) Közismereti tárgyból:

I. Levegő: időjárás, hőmérséklet stb. II. A víz (vegytani és egészségügyi szempontból). III. Élelmiszerek (mint fent), táplálkozás. IV. Szeszitalok (testi és erkölcsi szempontból). V. Élelmiszerek eltartása és elkészítése. (Romlott, fertőzött anyagok, hamisítások.) Főzés, főzőedény. Étkezés rendje stb. VI. A ruha (egészségügyi és gazdasági szempontból). VII. A lakás (egészségügyi szempontból). VIII. Az emberi test mozgása. Játékok. Tánc. IX. Emésztés, vérkeringés, lélegzés. X. A test összehangzott nevelése, különös tekintettel a csecsemő- és gyermeknevelésre.

II. fejezet.

1. Dávid Ferenc Ifjusági Egylet.

Ami a felnőtt, nagykorú unitárius közönségnek az egyházközségi D. F. E., ugyanaz kell, hogy legyen az iskolából kikerült ifjuságnak a D. F. Ifjusági Egylet azzal a különbséggel, hogy ennek az ő részére felsőbb iskolát pótló intézménynek, hasznos szórakozásra nevelő társaskörnek is kell lennie amellyel, hogy főcélját, a valláserkölcsei oktató nevelést szemelől egy percig is eltévesztené.

Novembertől kezdődőleg a D. F. Ifjusági Egylet is tartson 10 rendes gyűlést. A két ünnepélyes gyűlést a D. F. E.-tel közösen üli meg, abban tevőleges részt vesz.

Első gyűlésén azok az ifjak, kik a D. F. Ifjusági Egyletnek tagjai kívánnak lenni, az elnök kezébe a következő fogadalmat teszik le: „Én N. N. becsületemre fogadom, hogy a D. F. Ifjusági Egyletnek hűséges és odaadó tagja leszek; minden igyekvésem oda irányul, hogy magamat viselkedésemmel az egyleti tagságra érdemessé tegyem. Az egyesület szabályait megtartom s annak vezetősége iránt tiszteletet és engedelmességet tanusítok. Isten engem úgy segélyen.“ Az elnök a fogadalmat tett ifjakkal kezét szorít, mely aktus őket tagokká avatja. A később beépők is így lesznek tagokká.

Ugyancsak az első gyűlés a vezetőséget is megválasztja. Tagjai: elnök, helyettes elnök (kik egyuttal a gyűlésrendezők is), egy jegyző, két aljegyző, egy pénztáros, egy teremgazda, négytagu fegyelmi bíróság és egy ifjusági gazda (bíró) helyettesessel.

A fegyelmi bíróság az elnök vezetése, irányítása mellett itélkezik az ifjusági tagok vétsége fölött, melyeknél a következő ítéletek alkalmazandók: 1. megintés, 2. dorgálás, 3. öt leu pénzbüntetés, 4. tíz leu pénzbüntetés, 5. kizárás.

Az ifjusági gazdák (bírók) az ifjuság fölötti fegyelmet gyakorolják rendtartás céljából. Gyűlések, táncmulatságok, összejövetelek stb. vezérletükkel rendeztetnek, a többi tagok támogatása mellett.

A többi tisztviselők kötelessége a D. F. E. tisztviselőiével azonos.

A D. F. Ifjusági Egylet gyűlései programjában az ifjuság cselekvő részvétele feltétlen biztosítandó.

Az egyházi ének, ima, énektanulás, jegyzőkönyvfelvétel ép úgy történik, mint a D. F. E.-ben.

Szavalat a rendező által kiválasztható, betanulás az ifju gondja. A szavalatot azonban kövesse bírálat.

Minden gyűlésen hangozzék el két rövid tanítás: egyik a lelkes által: hit- és erkölcsstani tárgyú, másik az énekvezér-tanító által: a mennyiségtán, természettudomány, egészségtan, gazdaságtan vagy társadalomtudomány köréből. Feldolgozandó anyag központi D. F. E. által kijelöltetik. Első évi anyag jelen fejezet 2-ik pontja alatt van.

Egy felolvasást a fent jelzett tárgykörök valamelyikéből, kiegészítve földrajzzal, történelemmel, az ifjak valamelyike tart. A felolvasást rendező válassza ki. Ezt a felolvasást a végén rövid megbeszélés követi. E pontnál a cél az ismeretnyújtás mellett az olvasás módjának megtanítása és megkedveltetése, miután ez az ismeretszerzésnek legbiztosabb s legkönnyebb eszköze.

Az estéből még fennmaradó fél óra beszélgetésre fordítandó. Az élet nyújtotta esetek alapján a beszélgetés tárgyai olyanok legyenek és a beszélgetés fonala akként vezettessék a rendező által, hogy

valamely erkölcsi vagy illemszabály könnyen megalkotható legyen: pl. a kölcsönös üdvözlésről, a felnőttek iránti tiszteletről, a fegyelméről, az utcán, templomban és táncban való viselkedésről.

A D. F. Ifjusági Egylet legbuzgóbb és legjobb tehetségű tagjai közben műsoros előadásra, vagy műkedvelői színelőadásra készülhetnek, melyet az egyesületben teljesített munkájuk jutalmaként táncsal egybekötve — egyházi célra — előadhatnak.

Az elnökség gondoskodik, hogy a D. F. Ifjusági Egylet tagjai után is lefizetessék a személyenkinti 2 leu a D. F. E. tagozatai javára.

Tagsági díj itt is önkéntes, elszámolás a D. F. E. pénzével közösen történjék.

Dávid Ferenc Ifjusági Egylet tárgykörei.

a) Hit- és erkölcsstanból:

I. Az ember lelki és erkölcsi világa. II. Vallásosság. Az unitárius vallás (szépségei). III. Igazságosság. IV. Mások életének, vagyonának, hírnevének tiszteletben tartása. V. Becsület. VI. Szülői, gyermeki szeretet. VII. Rokoni-, nemzet-, emberszeretet. VIII. Hála, kegyelet. IX. Józan élet, mértékletesség. X. A munka.

b) Közismereti tárgyakból:

I. Földművelés. II. Trágyázás, trágyakezelés, műtrágya. III. Vetés (mag, nemesítés, ápolás, vetőgép). IV. Növényápolás. V. Terménybetakarítás. VI. Terményértékesítés. Szövetkezés. VII. Konyhakertészet. VIII. Gyümölcskertészet. IX. Takarmánynövények. X. Ipari és kereskedelmi növények.

II. rész.

Egyházköri Dávid Ferenc Egylet.

Az egyházközségi D. F. Egyletek esperesi körönkint egyházköri D. F. Egyletet alkotnak. Az egyházközségi D. F. E. az egyházköri D. F. Egyletbe működő és résztvevő tagokul összes vezető (elnök, helyettes elnök, rendező) tagjait delegálja s érettségük a megállapítandó tagsági díjat fizeti. A kör tisztviselőit ezek választják.

Az egyházköri D. F. E. célja az egyházközségi D. F. E.-nek munkájához irányt, biztatást, eszmét, lelkesedést, szóval teljes erkölcsi támogatást adni, kötelessége ezek munkáját ellenőrizni, munkaprogramjukat elnöksége által jóváhagyással ellátni. Évenként legalább egyizben más és más helyen összejövetelt, közgyűlést tart, ünnepélyt, népmulatságot rendez, hová szereplésre a legjobb erőit vonultatja fel idegen egyházközségek D. F. Egyleteiből, példaadásért s az egylet céljai, törekvései propagálására. Ezen összejövetelek, közgyűlések jövedelmei a központnak beszolgáltatandók.

Egyházköri D. F. E. tisztikara 3 évre választatik. Ezek: elnök, titkár, pénztáros és fele annyi választmányi tag, ahány egyházközségből áll a kör (tele férfi, fele nő).

A tisztkar elnök felosztása alapján minden évben meglátogatja az egyházközségi D. F. Egyleteket ellenőrzés és előadástartás, szóval valláserkölcsei propaganda célból s eljárása eredményét elnökség közgyűlés utján a központnak bejelenti.

Az egyházközségi D. F. E. évvégi összefoglaló jelentéséből az egyházköri D. F. E. összesítést készít, közgyűlésén tárgyalja és a központi D. F. E.-hez felterjeszti.

Az évi eredményt magába foglaló jelentés minden évi szept. 30-ig a központi D. F. E.-nek beküldendő.

Az egyházköri D. F. E. pénztára az egyházközségi alakulattól a tagdíjakat (személyenkinti 2 leut) beszedi, annak felét saját szükségéi fedezésére — elszámolás kötelezettsége mellett — felhasználhatja, míg a másik felét a központi D. F. E. pénztárába befizeti. Az egyházköri D. F. E. fenntartási költsége azonban az egyházközségi D. F. Egyletektől begyűlő tagsági díjak összegének felén túl nem emelkedhetik.*

Kiss Károly.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Közgyűlésünk. Minthogy a Főtanácsot november hó 22.-ére halasztották, így közgyűlésünk november 21-én d. u. 4 órakor lesz a kollégium dísztermében. Kérjük, hogy a tagok minél nagyobb számban jelenjenek meg. Fontos volna ez azért is, hogy a jelen számban megjelenő *Munkaterv* végrehajtásának módozatairól minél behatóbb eszmecserét folytathassunk. Közgyűlésünk programja a következő: 1. Ének. 2. Ima. 3. Elnöki megnyitó. 4. Máthé Zsigmond Angliából hazatért lelkészjelölt előadása. 5. Titkári és pénztárosi jelentés. 6. Ének a teológusok énekkara. Este 8 órakor a kollégium tornacsarnokában rendkívül érdekes műsorral és tánccal egybekötött jótékonycélú estélyt rendez az Egylet, amelyre a meghívók a napokban fognak szétküldetni.

Főt. Ferencz József püspök ur október hó 15-én kedves családi körben ünnepelte meg a püspökné öméltóságával együtt házasságuknak 65-ik évét. E kedves keresztényi családi ünnepegen nagyobb családjuk: az Egyház is résztvett. Isten szeretete legyen továbbra is e hosszantartó frigen.

Az egyházköri D. F. Egyletek figyelmébe. Tisztelettel kérem az Elnökség nevében a köri D. F. Egyletek titkárait, hogy az évi munkásságot magában foglaló rövid jelentéseiket sürgősen küldjék be szerkesztőségünkhöz annál is inkább, mert a főhatóság-nak jelentést kell tennünk évi működésünkről.

A november 22-iki főtanácsí szónok Halmágyi János marosköri esperes lesz.

Benczédi Pál-nak az E. K. T. által, az elemi iskolák 6. oszt. számára engedélyezett Hit- és erkölcstana megjelent s az egyházi pénztári hivatalban kapható.

* A D. F. E. központi választmánya megtárgyalta s el is fogadta. Szerk.

Egyházépítés. A vargyasi unitárius egyházközség évszázados megújított templomában új orgonájának és harangjának felszentelési ünnepségét október 18-án tartotta meg, mely alkalommal orgonán és csellón szépen játszott, valamint szólót énekelt Útő Lajos kolozsvári énekvezér. Útő Mária orgona- és Úrmösi Jenő hegedűjátékában, valamint a helybeli vegyeskarnak énekszámáiban volt még élvezetes részünk. Kiss Károly énekvezér-tanító zenei tudása, kiváló akarata és nemes szorgalma teljes sikert aratott e nagy ünnepségeken. Imát Pál Ferenc esperes, egyházi beszédet Útő Lajos kereszturni lelkész tartott s Székely Ferenc ifjú pedig egy szép vallás-erkölcsi tartalmú költeményt szavalt el. A templom, orgona és harang történetét Kisgyörgy Sándor tb. esperes ismertette igen érdekes összeállításban. Balázs András derzsi lelkész mondotta az urvacsorai ágendát. A Főhatóság képviselőjében dr. Kiss Elek dékán jelent meg, felolvasta a főt. Püspök ur meghatóan szép üdvözlő leiratát s tolmácsolta az egyetemes egyház üdvözlését a vargyasi buzgó és áldozatkész egyházközséghez. Beszédében foglalkozott az egyházközség történetével s kiemelte a Daniel-család nagy és állandó szolgálatait, valamint a hivek örökös buzgóságát is. Most is közel 300.000 (háromszázezer) leut adtak össze önkéntesen egyházépítésre. Különös figyelmet érdemel, hogy a Brassóban szolgáló vargyasi leányok két ízben is templomi terítőket adtak s id. Székely Lajosné szül. Sós Juliánna pedig 7078 leu értékű papiszék-takarót adományozott jelenben. Örömmel láttuk a hatalmas gyülekezetet, a sok vendéget, a jó vendéglátást, Bodor Ferenc gondnok jó tetteit, a hivek ragaszkodását s különös örömünkre szolgált, hogy a báró Danielek nemcsak sokat és szívesen áldoztak, hanem Lajos f. ü. gondnok urunk betegségéből felgyógyulva, ékesszavu pohárköszöntőben is részletetett az ebédnél. Este szépen sikerült az „Iglói diákok“ előadása. Vargyas vezetői és hivei jóvoltából igazán nagyszabású dolgot cselekedett az egyházépítés terén.

A marosköri püspöki vizsgálat alkalmával Nyárádszentmártonban Fazakas Lajos tb. esperes házában dr. Kaáli Nagy Árpád f. ü. gondnok — nevezett afia lelkészi működését méltatva, — 1000 leut ajánlott fel egy alap létesítésére, mely népünk gyermekeinek taníttatását volna hivatva szolgálni. Dr. Boros György egyh. főjegyző és dr. Simó Zsigmond egyh. tanácsos szintén 1000—1000 leut ajánlott meg a szép célra, azzal a reménnyel, hogy Fazakas Lajos tb. esperes barátai és tisztelői hasonlóképpen növelni fogják ez alapot.

Az egyetemes unitárius lelkészkör a Főtanácsot megelőző szombaton d. e. 8 órakor az unitárius kollégium disztermében évi rendes közgyűlést tart a következő napirenddel: 1. Imát mond Nagy Dénes alsójárui lelkész. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jelentések: a) titkári, b) az Unitárius Szószékről, c) pénztárnoki. 4. Egyházi beszéd pályázat eredményének kihirdetése. 5. Zoltán Sándor homoródszentmártoni lelkész felolvas „Hitoktatásunk reformja“ címen. 6. Indít-

ványok. 7. Bezáró. — A lelkészköri gyűlés után d. e. 11 órakor a kolozsvári unitárius egyházközség Péterfi Dénes lelkész emlékére ünnepélyt rendez, melyen az emlékbeszédet dr. Gál Kelemen kollégiumi igazgató mondja és S. Nagy László író Péterfi Dénesre vonatkozó emlékeiből olvas fel. — A Főtanácsot megelőző pénteken este 6 órakor a lelkészkör a kollégiumban választmányi gyűlést tart. Mindezekre a lelkészkör tagjait és az érdeklődőket tisztelettel meghívja *az elnökség*.

Házasság. Benczédi Ferenc nyárádszentlászlói lelkészünk feleségül vette Gyarmathy Rózsika urleányt. Legyen frigyükön s egyházi munkásságukon Istennek áldása.

Székelykereszturi főgimnáziumunk évmegnyitó ünnepélyét az unitárius templomban tartotta meg szeptember 26-án. Gálfalvi Sámuel igazgató megnyitóbeszéde keretében megemlékezett a főt. Püspök ur 90.-ik születésnapjának ünnepléséről, amely augusztus 9-én egész egyházunk örömnépe volt. Szeretett ősz főpásztorunk életének főbb eseményeit ismertetve, markáns vonásokkal rajzolta fennkölt jellemét s az ifjúság elé mint életideált állította oda munkás egyéniségét. Ezután meleg szavakban emlékezett meg a főgimnázium ősz nesztorának, Barabás Lajos tanárnak 50 éves tanári munkásságáról, aki annyi éven át vértette fel az ifjúságot a becsületesség és kötelességtudás fegyverével s oly sok generációt bocsátott ki már az élet küzdőterére. Megható volt, amint szólásra emelkedett az őszhaju, de fiatalos kedélyü paptanár tisztos alakja, megemlékezve pályája örömben és búban eltelt éveiről. Most is ama két erényt kötötte az ifjúság lelkére, a munkát és becsületet s egyúttal bejelentette azon régebbi elhatározását, hogy e megemlékezés alkalmából 6000 leus alapítványt tesz szegény tanulók segélyezésére. A megnyitó alkalmával imát Lőrinczi István vallástanár mondott; az ünnepélyt pedig buzdító szavakkal zárta be dr. Elekes Dénes iskolai f. ü. gondnok. A beirt tanulók létszáma 165, körülbelül mint a mult iskolai évben.

Barabás Ferenc Árkoson egyike volt azoknak az egyszerű, de hitbuzgó és igazán unitárius lelkületű székely embereknek, akik egyházuk jövőjére nagyon sokat gondoltak. A község közigazgatási intézményeiben is állandóan tevékeny részt vett s ennek alapján a közbizalom a vezetők közé állította, de életének igazi célját egyházának a segítése képezte. Már korábban több alapítványt tett egyházközségében több ezer korona értékben, a mult évben pedig újabb 50.000 leus alapítvánnyal örvendeztette meg nejével együtt egyházközségét. Hosszas betegség után munkás életét október hó 3-án fejezte be 81 éves korában. A rokonság, a község népe és számos vidéki nagy részvéte mellett Végh Benjámín esperes-lelkész és Kovács Lajos brassói lelkész méltatták a háznál, illetve a sirnál a hitére és egyházára annyi szeretettel gondoló férfi méltán példaadó emlékét.

Adományok a brassói unitárius templom építése céljára. (Folytatás.) A székelyszentmiklósi egyházközség gyűjtése 186, Székelyszentmiklósról „Az én hitem“ című füzetek árában 70, székelykereszturi egyházközségben a Nőkszövetsége gyűjtése 5500, Brassói Népbank adománya 3000, dr. Elekes Domokos gyűjtése Székelykeresztur 400, Taar Géza adománya Nagyajta 150, Kisgyörgy Imre adománya Olthévíz 250, datki unitárius egyházközség adománya 1000, Sándor Gergely adománya Brassó 300, Halmágyi Gábor adománya Brassó 1000, Ferencz István és neje adománya Brassó 500, Lőrinczy Géza, Kádár Lajos, Nagy László, Benedek János teológusok adománya Kolozsvár 20—20 = 80, együtt 20.271 L. Kamatokkal és multságok jövedelmével 1924. dec. 31-én a templom-alap végösszege 328.947 L, melyhez a mostani közlemény összegét hozzáadva, együtt 349.218 L. — A szives adakozóknak, illetve gyűjtőknek az egyházközség nevében ezuton is hálás köszönetet mond *Kovács Lajos* lelkész.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába augusztus 1-től október 24-ig előfizetői és tagsági díjat fizettek 1922-re András Árpád Brassó; Bereczky Lajos Rava. 1923-ra András Árpád Brassó; Papszt Gyula Kolozsvár; Biluska Rózsika Kolozsvár; Bereczky Lajos Rava; Gál Elek Nyárádszentlászló. 1924-re Id. Br. Daniel Lajos Vargyas; András Árpád Brassó; Papszt Gyula Kolozsvár; Kerekes István Nagyajta; Biluska Rózsika Kolozsvár; Özv. Székely Mózesné Felsőrákos; Id. Lázár Miklós Torockó; Osváth Gábor Úrmös; Milinta János Brassó; Gál Elek Nyárádszentlászló. 1925-re Tób Zsigmond Nyárádremete; Máté Sándor Bágyon; Gálfalvi Kálmán Brassó; Papszt Gyula Kolozsvár; Ferencz Lajos, Benedek András Nagyajta; Inceffy Lajos Szászrégen; Dr. Hankó Domokos Brassó; Mózes Károly Mócs; Özv. Mózes Mihályné Szentábrám; Özv. Nagy Mózesné Székelykeresztur; Özv. Adorjáni Istvánné, Fekete József Kisadorján; Özv. Tamás Ignácné Felsőrákos; Id. Lázár Miklós Torockó; Pécluj Margit Cleveland (2 dollár); Nagy Klárka Marosvásárhely; Milinta János, Bende Ödönné, Török Sándor Brassó; Bölöni Imre Földvár; Kovács Jenő Fogaras; Major Zsuzsanna Nagyszeben; Kovács Károly Marosujvár; Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely; Szentiványi Sándor Cleveland; Csinádi Jánosné Nyárádszereda; Gál Elek, Fodor Mihály, Id. Tóth Károlyné Nyárádszentlászló.

Alapítói díjat fizettek: Id. Br. Daniel Lajos Vargyas 400 L.; Dr. Ferenczy Géza Nagyajta, Gál Mózes Sepsiszentkirály, Zoltán Sándor, Zoltán Balambér Homoródszentmárton 500—500 L. Kolozsvár, 1925. október 24-én. *Gálfi Lőrinc*.

Szerkesztik: Dr. Kiss Elek, Pap Domokos, Pálfi Márton, Dr. Varga Béla.

<p>Előfizetési ár: Egész évre 40 L. Magyarországra 60 L. Egyes száma ára 5 L. Akik a 40 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapítódíj 500 L. Minden pénz Gálfi Lőrinc egyleti pénztárhoz küldendő.</p>
